

**ҚОЖА АХМЕТ ЯСАУИ АТЫНДАҒЫ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ
ҚАЗАҚ-ТҮРІК УНИВЕРСИТЕТІ**

**«Толеранттылық - заманауи педагогикалық білім
контекстінде тұлғаны дамыту факторы» атты Халықаралық
ғылыми-тәжірибелік онлайн-конференциясының
материалдары**

**HOCA AHMET YESEVI ULUSLARARASI TÜRK-KAZAK
ÜNİVERSİTESİ**

**«Modern Pedagojik Eğitimde Kişisel Gelişim Mevzuunda Bir Faktör
Olarak Hoşgörü» Uluslararası bilimsel ve pratik çevrimiçi
konferansın materyalleri**

**МЕЖДУНАРОДНЫЙ КАЗАХСКО-ТУРЕЦКИЙ
УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ ХОДЖИ АХМЕДА ЯСАВИ**

Материалы Международной научно-практической интернет-
конференции:

**«Толерантность как фактор развития личности в
контексте современного педагогического образования»**

**KHOJA AHMET YASAWI INTERNATIONAL
KAZAKH-TURKISH UNIVERSITY**
Materials of the International scientific and practical Internet-
conference:

**Tolerance as a factor of identity development in the context of
modern education”**

Шымкент, 2021

ӘӨЖ 37.035.6

КБЖ 85

П84

«Толеранттылық - заманауи педагогикалық білім контекстінде тұлғаны дамыту факторы» атты Халықаралық ғылыми-тәжірибелік онлайн-конференциясының материалдары. - Шымкент, «Әлем» баспаханасы, 2021.

- 268 бет.

Редакция алқасының мүшелері:

- Ошибаева А.Е. - м.ғ.к., қауымд. профессор, Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті, Ғылым және стратегиялық даму Вице-ректоры;
- Балтабаева А.Ю. - филос.ғ.к., профессор, Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті, Ғылыми зерттеулер бөлімінің басшысы;
- Абусейтов Б.З. - п.ғ.к., профессор, Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті, Спорт және өнер факультетінің деканы;
- Ботақараев Ә.Т. - мәдениет қайраткері, Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті, Орындаушылық өнер кафедрасының меңгерушісі;
- Жақаева С.А. - п.ғ.к., қауымд. профессор, Ахмет Байтұрсынов атындағы Қостанай аймақтық университеті;
- Куздеубаева А.Б. - п.ғ.к., Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті, Орындаушылық өнер кафедрасының аға оқытушысы

ISBN 978-601-339-152-6

«Толеранттылық - заманауи педагогикалық білім контекстінде тұлғаны дамыту факторы» атты Халықаралық ғылыми-тәжірибелік онлайн-конференцияның материалдар жинағына төмендегі бағыттағы ғылыми мақалалар енді: Заманауи қазақстандық білім беру жағдайларында болашақ педагог тұлғасының кәсіби маңызды ерекшелігі ретінде толеранттылықты дамытудың психологиялық-педагогикалық аспектілері және Жоғары білім беру жүйесінде тұлғаның толеранттылығын қалыптастырудағы көпмәдениетті білім беру кеңістігінің рөлі.

Жинақ 217 «Ғылымды дамыту» бюджеттік бағдарламасы, 102 «Ғылыми зерттеулерді гранттық қаржыландыру» кіші бағдарламасы шеңберінде орындалатын АР АР09561743 «Толеранттылықтың ғылыми-теориялық негіздері заманауи педагогикалық білім беру контекстінде тұлғаны дамыту факторы ретінде» ЖТН жобасы бойынша гранттық қаржыландыру шеңберінде дайындалған

**Жоғары білім беру жүйесінде тұлғаның толеранттылығын
қалыптастырудағы көпмәдениетті білім беру кеңістігінің рөлі**

**Yükseköğretim sisteminde kişiliğe yönelik hoşgörü oluşumunda çok kültürlü
eğitim sahasının rolü**

**Роль поликультурного образовательного пространства в формировании
толерантности личности в системе высшего образования**

**The role of multicultural educational space in the formation of personal
tolerance in the system of higher education**

Бейсекова Р.Т., Султанова У.С.	140
НЕКОТОРЫЕ АСПЕКТЫ ПОЛИТИЧЕСКОЙ СОЦИАЛИЗАЦИИ КАЗАХСТАНСКОЙ МОЛОДЕЖИ: СОЦИОЛОГИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ	
Бейсекова Р.Т., Султанова У.С.	146
ПЕРСПЕКТИВЫ ТОЛЕРАНТНОСТИ В СОВРЕМЕННОМ КАЗАХСКОМ ОБЩЕСТВЕ	
Курбанбаева С.А.	150
ФОРМИРОВАНИЕ ПОЛИТИЧЕСКОЙ ГРАМОТНОСТИ СТУДЕНТОВ	
Шоқыбасов М.Ү.	153
ЖЕКЕЛІ ТҮЛҒАЛАРҒА ҚАТЫСТЫ АРНАЙЫ ҚҰРАЛДАРДЫ ҚОЛДАНУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ	
Укенов А.С.	157
РЕЛИГИЯ И ТОЛЕРАНТНОСТЬ В МЕЖДУНАРОДНЫХ ОТНОШЕНИЯХ	
Каумбаев Е.Ж.	160
АЛТАЙ ТАРБАҒАТАЙ Өңірі КҮЙЛЕРІН ҮЙРЕНУДЕГІ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ЕРЕКШЕЛІКТЕР	
Чурашов А.Г.	164
ПЕДАГОГИКА ИСКУССТВА КАК КЛЮЧЕВОЙ ДРАЙВЕР ФОРМИРОВАНИЯ ТОЛЕРАНТНОСТИ ЛИЧНОСТИ В УСЛОВИЯХ ПОЛИКУЛЬТУРНОГО ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПРОСТРАНСТВА	
Джамашова Г.А., Қыдырбай Ж.М.	168
БАСТАУЫШ СЫНЫПТА ЖАЗУ ЖҰМЫСТАРЫ АРҚЫЛЫ САУАТТЫЛЫҚҚА ҮЙРЕТУ ЖӘНЕ ТІЛ ДАМУЫНЫҢ ӨДІСТЕМЕЛІК НЕГІЗДЕРІ	
Сопбеков С.О.	172
БОЛАШАҚ МҰҒАЛІМДЕРДІҢ КӘСІБИ ШЕБЕРЛІГІН ЖАҢА ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР НЕГІЗІНДЕ ҚАЛЫПТАСТЫРУ МӘСЕЛЕЛЕРІ	

**БОЛАШАҚ МҰҒАЛІМДЕРДІҢ КӘСІБИ ШЕБЕРЛІГІН ЖАҢА
ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР НЕГІЗІНДЕ
ҚАЛЫПТАСТЫРУ МӘСЕЛЕЛЕРІ**

*Сопбеков С.О.- педагогика ғылымының магистрі – оқытушы
Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті
(Қазақстан, Түркістан қ.)*

Аңдатпа: Бұл мақалада жаңа педагогикалық технологиялар арқылы болашақ мұғалімдердің кәсіби шеберлігін қалыптастырудағы кейбір мәселелер қарастырылады.

Кілт сөздер: кәсіби шеберлік, болашақ мұғалім, жаңа педагогикалық технологиялар, қалыптастыру, педагогика, оқыту.

Бүгінгі күні әлемдік қауымдастық қатарында өзіне лайық орнын белгілеген біздің мемлекетіміз үшін, қазіргі заман талаптарына байланысты демократиялық қоғамға сай өзіндік көзқарасы, саяси түсінігі бар, білімді әрі жоғары білікті жас ұрпақ тәрбиелеу қажеттігі бізден көптеген нәрсені талапетіп отыр.

Қазіргі кездегі білім берудің басты мақсаты - өзінің және қоғамның мүддесінде өзін-өзі белсенді етуге дайын, өзгермелі даму үстіндегі ортада өмір сүруге бейім, бәскеге қабілетті және құзіретті, шығармашыл, білімді дара тұлғаны дамыту және қалыптастыру. Ол үшін жоғарғы оқу орындарындағы әрбір маманды қоғам талабына сай жаңа педагогикалық технологияларды қолдану арқылы кәсіби бағыттылығын қалыптастыру жолдарын қалыптастыру қажет.

Оқу сапасын жетілдіруде оқытудың қазіргі технологиясын жетілдірудің маңызы ерекше. Қазіргі кезеңде ақпараттық баяндау технологиясынан іс-әрекеттік дамытушы, студенттің жеке сапаларын кең салада қалыптастыруға өту қажет. Мұнда білім мазмұнын жетілдірумен қатар оны қабылдау тәсілдерін жетілдіріп, студенттің танымдық, шығармашылық күштерін жетілдіру әдістеріне басым бағыт берілуде. Бірінші курс студентінің жетекші іс-әрекеті оқу әрекеті. Олардың даму ортасы құрбыларымен пікірлесу, мұғалімдерден білім-тәрбие алу, әр пәннің оқулықтарын оқу болады. Олардың даму мақсаты өзін қоршаған ортаны танып білу. Студенттің кәсіби мамандығына деген қызығушылығын арттыру үшін: әрбір пән бойынша теориялық және практикалық мәліметтерді меңгеруге назарын аудару, осы пәндердің мамандығы үшін алатын орны мен маңыздылығын білуге үйрету, өз-өзіне деген сенімділікті қалыптастыру, кез-келген ортамен тең қарым-қатынас жасауы қажет.

Өркениетті елдердің ЖОО оқыту технологиясын жетілдірудегі тенденциялары айқындалды:

- ойын арқылы оқытуға деген белсенділікті арттыру;
- студенттің өз ойын, өз пікірін ескере отырып оқыту;
- зерттеу тәсілдеріне үйрететін инновациялық оқыту.

Ж. Аймауытов «Оқыту – білім көбейту, ақыл күшейту»- деді [1, б.14]. Бұл барлық пәндерді оқытуда еске ұстайтын қағида. Оқыту барысында студенттердің өмір дағдылары жөнінде түсінігі қалыптасып, айналадағы өзін қоршаған орта жөнінде білім кеңейіп, біртіндеп тұжырымдалып, реттелген сипатқа ие болады

З.И. Калмынова «Жеке басты дамыту, әсіресе интеллекті адамды дамыту тек іс-әрекет нәтижесінде жүзеге асады. Студенттердің негізгі іс-әрекеті оқу, білім алу. Сондықтан, студенттердің дамуы оқу барысында болмақ»- деп пікір айтқан [2, б.45].

Қазіргі білім берудің басты міндеті – тұлғаның танымдық және шығармашылық қабілеттерін дамыту. Осы орайда білім алушының алған білімінің нәтижесі мен оның өзін-өзі бағалуының маңызы зор. Бұған дейін білім алушының еңбегі алған білім көлеміне қарай бағаланып келсе, енді оның білім алу процесіндегі жетістігі жас және жеке ерекшелігіне байланысты, өмір сүрген ортасына бейімделуіне, жинаған тәжірибесіне қарай икемделуіне, құзыреттіліктер негізінде қалыптасқан қабілетіне, білім мазмұнын рухани қажеттілігіне қарай игере білуіне орай бағаланатын болады. Осы тұста жаңа педагогикалық технологиялар, оның ішінде бағалау жүйесіне енетін жаңа форма ретінде – «портфолио» технологиясы қолданылды.

«Портфолио» - жеке білім жетістіктерінің портфелі, бұл белгілі бір білім алу кезеңіндегі білім алушының жеке жетістіктерінің жиынтығы мен өзін-өзі бағалауын есепке алу тәсілі. Оқу «портфолиосының» түпкі мақсаты нәтижелері оқудың ілгерлеуінен көрінеді. Портфолио – шетелдерде кеңінен қолданылып жүрген технологиялардың бірі «Портфолио»- жинақталған папка ретінде, әртүрлі материалдардың бірігуі және әртүрлі іс-әрекеттерді орындаудағы білім алушының жетістігі мен нәтижесін сипаттайды. Портфолио келесі бағыттар бойынша жүзеге асады:

- рефлексивті портфолио (өзіндік бағалау материалдары);
- мәселелік-бағдарлық портфолио (кез-келген мәселені шешу нәтижесі, материалдары);
- тақырыптық портфолио (нақты тақырып бойынша білім алушының жұмыс нәтижесі, материалдар).

Портфолио – білім алушының оқу мотивациясын белсендендіруге, өзіндік қасиеттерін кеңейтеді, мақсат негізінде танымдық дағдыларын және рефлексивті іс-әрекет қабілеттерін дамытады, жоспарлау және өзіндік ұйымдастыру шығармашылықтарын қалыптастырады. Ол үшін болашақ маманның төмендегідей құзырлық бағыттарын дамыту көзделеді:

1. Құндылықты-бағдарлы құзыреттілік – бұл құзыреттілік өмірдегі түрлі жағдайларда шешім қабылдай білу білігін қамтамасыз етеді. Ең бастысы, өзінің Отаны Қазақстан патриоты болу, азаматтық белсенділігін көрсету, саяси жүйені түсіну, болып жатқан әлеуметтік жағдайларға баға бере білуі.

2. Мәдениеттанымдық құзыреттілік – адам мен қоғамның дамуындағы ғылымның рөлін түсіну. Өз халқының мәдениеті мен әлемнің мәдени көптүрлілігін түсінуге және бағалауға мүмкіндік беретін мәдени-шығармашылық қызметін тиімді ұйымдастыру жатады.

3. Оқу танымдық құзыреттілік – бұл құзырет өзінің білімділік қызметін ұйымдастыра білуді, тиімді жоспарлық талаптары негізіндегі білімді игеруде әлемнің ғылыми бағытын түсінуге ізденушілік-зерттеушілік әрекет дағдыларын игеруге мүмкіндік береді.

4. Коммуникативтік құзыреттілік - адамдармен өзара әрекет пен қарым-қатынас тәсілдерін білуді, қазақ тілінде, халықаралық қатынаста шет тілінде қатынас дағдылары болуын қарастырады.

5. Ақпараттық-технологиялық құзыреттілік - өз бетімен іздей білу, талдай, таңдай білу, өзгерте білу, сақтай білу, білім мен ақпаратты ақпараттық технологиялар мен техникалық объектілердің көмегімен жеткізуді жүзеге асыра білу және интерпретациялау білігі.

6. Әлеуметтік-еңбек құзыреттілік – отбасылық, еңбек, экономикалық, саяси қоғамдық қатынастар саласындағы белсенді азаматтық-қоғамдық тәжірибе мен білімге ие болуды білдіреді. Тұлғалық өзін-өзі дамыту құзыреттілік – бұл құзыреттілік отбасылық, еңбек, экономикалық және саяси қоғамдық қатынастар саласындағы белсенді азаматтық-қоғамдық қызмет білімі мен тәжірибесінің болуын білдіреді.

7. Кәсіби құзыреттілік – бұл мамандығының теориялық және практикалық құндылығын жетік меңгеріп, оларды қолдану шеберлігін толық игерген нағыз маман.

Сондықтанда әрбір студент бірінші курстан бастап әрбір пәннің мамандығы үшін алатын орны мен маңыздылығы туралы мәліметтерді дәріс, практика, семинар сабақтарында жинақтап, педагогикалық практика арқылы олардың құндылықтарын жетік меңгеріп, өзіндік пікірін, кәсіби бағыттылығын және педагогикалық шеберлігін жинақтап бекітеді. Яғни өзінің кәсіби папкасын қоғам талабын сай толтырып, бәскеге қабілетті маман болып шығады.

Білім берудің әрбір сатысы жоғарылаған сайын олардың білімді қабылдауы өзгеріп, өтілетін пәндер жүйесі күрделене түседі. Сондықтан да баланың жас ерекшеліктері мен дербес ерекшеліктерін, әр сатыдағы қабылдауы өзгеріп, өтілетін пәндер жүйесі күрделене түседі. Дамып жатқан оқытудың жаңа технологияларын тиімді пайдалану ең маңызды болып отыр.

Білім берудің ең төменгі сатысы (1-курс) – интеллектінің даму іргетасы, оқу әрекетін қалыптастырудың ең тиімді кезеңі. Бірақ бұл сатыдағы студенттің есте сақтау қабілеті, затты қабылдауы нашар болып келгенімен, білуге құштар, барлығын көзбен көруді ұнатады. Сондықтан да оқу ойын түрінде, модульдік оқыту, білім беруді ізгілендіру технологиялары ретінде қолданылып отырады.

Білім берудің орта сатысы (2-курс) - мұнда барлық білімнің негіздері қаланады. Материалдары күрделірек болғандықтан бірден түсінулері де қиынға соғады. Сондықтан да жас ерекшеліктері мен дербес ерекшеліктерін және пәннің күрделілігі ескеріліп, дамыта оқыту, проблемалық оқыту, түсіндіре басқарып озат оқыту, модульдік оқыту, тірек сигналдары арқылы оқыту, оқытудың компьютерлік технологиясы тиімді түрде қолданылуы көзделіп отыр.

Білім берудің жоғарғы сатысы (3-5 курс) - яғни орта кәсіптік және жоғары білім сатысы өз бетімен оқу дағдыларын игере алатындықтан, белгілі мәселе төңірегінде ой қозғай алатын, жеке пәндерге деген талғамы, саналы азамат ретінде танымыз. Сондықтан да оқу тиімді сабақтар жүйесіне негізделген технология, өзін-өзі дамыту технологиясы, дамыта оқыту жүйесі, өзін-өзі анықтау авторлық мектебінің технологиясы, проблемалық оқыту, оқытуды дербестендіру технологиясы, озат оқыту, мультимедиялық оқыту және т.б. [3].

Жоғарғы оқу орындарында оқу формасының дәріс, практика, семинар, лабораториялық сабақтар және т.б. түрлері жүзеге асады.

Дәріс сабағын кредиттік технология негізінде ұйымдастыруға болады. Кредиттік технология жүйесінде студенттердің өзіндік жұмысын ұйымдастыру бағыттарының орындалуын оқытушы-профессорлар қадағалаулары қажет.

Credit - латын тілінен аударғанда «ол сенеді», яғни орындаушыға сенім арту деген мағынаны білдіреді. Студентке белгілі көлемдегі білім мөлшерін өз бетінше меңгеруіне сенім білдіру[4]. Яғни лекция тақырыбы мен жоспарын алдын-ала студенттерге береді. Студенттер оқу-әдістемелік құралдардың (электронды оқулық, силлабус және т.б.) көмегімен берілген сұрақтарға толық жауап іздейді. Ал лекция барысында лекторға түсінбеген сұрақтарын қою арқылы тақырып бойынша жан-жақты толық мәліметті меңгереді. Осының негізінде мамандығына байланысты өзіндік жұмыстар (типтік мәселелерді шешу, мысалдар құру, үлгі негізінде әртүрлі жаттығуларды орындау; мәтіндегі дайын жауапты табу, қарапайым жоспар жасау, оқу материалын ауызша, жазбаша безендіру және қалыптасқан үлгі мен мысал негізінде өңдеу; байқау өткізу, лабораториялық жұмыс және тәсіл үлгісі және әдістемелік нұсқау көрсеткіштерін оқытушылардың көмегімен жүргізу; жеке пәнді талдау және оның бөлімдерін және нұсқаулық негізінде жүзеге асыру) және ғылыми-зерттеу жұмыстарының тапсырмалары семинар, практикалық сабақтарға беріледі.

Әдебиеттер тізімі:

1. Аймауытов Ж. Болашақ мектепалды мамандарын даярлаудағы ерекшеліктер. – Алматы, 1995.
2. Калмынова З.И. Педагогика инновационная деятельность. М., 1990.
3. Апатова Н. Инновационные подходы к воспитанию: теория, практика, методологии. - Алматы, 1995. - 148 с.
4. Днепров В.И. Организационно-педагогические основы внедрения достижений педагогической науки. - Москва, 1990. -160 с.